

דְּרָשׁוֹת

פרשת שמיני, תשע"ט, מספר 1313

פרשת שתויי היין והוויכוח על שיעיר החטאת אליעזר דניאל יסלזון

1. ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבך אקדש ועל פני כל העם אכבד, וידם אהרן.
2. פינני גופות החללים (פס' ד):
ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אליהם קרבנו שאנו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחויץ למחנה.
3. האיסור להתאבל בדרך הרגילה והמקובלת (פס' ו-ז):
ויאמר משה אל אהרן ולאליעזר ולאיתמר בניו ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'. ומפתח אהל מועד לא תצאו.
4. הציווי להמשיך בהקרבת כל קורבנות היום (פס' יב-טו):
וידבר משה אל אהרן ואל אליעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אצל המזבח פי קדש קדשים הוא. ואכלתם אתה במקום קדוש... פיכן צייתי. ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנתיך אהרן, פי חקך וחקך בנך נתנו מזבחי שלמי בני ישראל... והיה לך ולבניך אהרן לחק עולם פאשר צנה ה'.
5. משה בוחן את יישום דבריו ורוגז על אהרון ובניו על שלא אכלו בשר החטאת של ראש החודש, שהוקרבה בבוקר (טז-יז):
ואת שיעיר החטאת דרש דרש משה והנה שרף ויקצף על אליעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים לאמר: מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש.

כאמור, השאלה העולה היא, מדוע נאמר הצו, האוסר על הכוהן לשתות יין, ישירות אל אהרון, ונכתב בין שני היגדים של משה; האיסור להתאבל (קטע 3), והציווי להמשיך בעבודת היום (קטע 4)?

3 דבר ה' הישיר אל אהרון ותפקידי הכוהנים מתוך בחינת חמשת המקומות בתורה, שבהם הקב"ה מדבר באופן ישיר עם אהרון, ניתן להסיק שהדיבור הישיר עוסק תמיד בתפקידו ובמעמדו של שבט לוי ומשפחת הכוהנים.³

³ ואלה חמש הפניות הישירות של הקב"ה אל אהרון. [1] ציווי של ה' לאהרון ללכת ולפגוש את משה

- 1) שילובה של פרשת שתויי היין באירועי היום השמיני
פרשת 'שתויי היין' משולבת באירועי היום השמיני, יום חנוכת המשכן.
ואלה דברי הכתוב (וי' יח-יא):
וידבר ה' אל אהרן לאמר: יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדתיכם. ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור. ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה.
- שילובה של הפרשה מעורר אצל הלומד שתי שאלות:

- השאלה הכללית היא, מדוע נכללה פרשה זו בספור האירועים של היום השמיני?
ואם נשכיל לענות על שאלה זו, עדיין תעמוד בפנינו השאלה האחרת:
  - מדוע הפרשה פורצת אל תוך רצף דבריו של משה אל אהרון ואל בניו?¹
- במילים אחרות, פרק י' מוקדש ברובו להנחיותיו של משה לאחר מות נדב ואביהו. לשם כך מובאים בפרק חמישה היגדים שונים של משה, שמטרתם להבטיח שעבודת היום השמיני לא תיפגע, ותמשיך בדיוק על פי ציוויי של הקב"ה. באמצע דבריו, בין שתיים מהנחיותיו, נכתבה פרשת 'שתויי היין', שנאמרה על ידי הקב"ה ישירות לאהרון.²
- 2) חמשת ההיגדים של משה לאהרון ולבניו, ופרשת 'שתויי היין'
1. דברי ניהומין (פס' ג):

* אליעזר יסלזון הוא יו"ר הנהלת המכון הגבוה לתורה באוניברסיטת בר אילן.
¹ בשאלות אלה עסקו כבר הפרשנים בימי הביניים. חלקם קשרו את איסור שתויי היין לחטאם של נדב ואביהו, שנכנסו במצב של שכרות למשכן. ראו לדוגמה פירוש רמב"ן לפסוק ט. אחרים טענו שנאסר על אהרון להקל על אבלו על ידי שתיית יין, כפי שנהגו על פי דברי ספר משלי: "תנו שכר לאובד ויין למרי נפש" (לא:). ראו לדוגמה את פירושו של ר"י בכור שור על אתר. אנו מנסים להציג כאן גישה כוללת יותר.
² השאלה של כתיבת הפרשה באמצע דברי משה מועצמת עוד על ידי העובדה שהיא מופרדת לפניה ולאחריה על ידי הפסקה של פרשה פתוחה.

והזכיר את הנחיותיו שלא מולאו כראוי,⁶ ועל פי פשט הכתובים, לא טרח אהרון לענות על הפרטים ההלכתיים, והסתפק באמירת נימוק כולל. הנימוק הוא, שמילוי ציוויו של משה לא היה מתקבל בצורה טובה בעיניו של הקב"ה. לכן אהרון מסיים את דבריו בשאלה הרטורית: "הֲיִטֵב בְּעֵינֵי ה'?"

במילים אחרות, אהרון מניח שבנוסף לציווי המדויק בעניין קורבנות היום, כפי שנמסר על ידי משה, חלה עליו גם החובה לוודא שמעשיו יתקבלו כטובים בעיני ה'. העיקרון של "הֲיִטֵב בְּעֵינֵי ה'" חייב להנחות את מורה ההוראה, אפילו אם בעקבות כך הוא יורה לעיתים על "שב ואל תעשה"; על הימנעות מציווים מפורשים של הקב"ה.⁷

משה מקבל את עמדתו של אהרון: "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטֵב בְּעֵינָיו" (י:כ).

להערכתנו, הוויכוח העקרוני הזה, שבין משה לאהרון, מובא כאן כדוגמה מייצגת לדרך ההוראה הנדרשת מאהרון.

לכן, קודם לוויכוח שבין אהרון למשה, נכתב הציווי לאהרון "להורות את בני ישראל". ציווי זה הוא שעורר את אהרון למלא את חובתו ולהציג את עמדתו הנוגדת את ציוויו של משה. עמדתו מבוססת על העיקרון של "הֲיִטֵב בְּעֵינֵי ה'".

כך הוצגה לדעתנו תשובה הולמת גם לשאלה השנייה, בדבר מיקומה המדויק של פרשת 'שתוי היין', באמצע דבריו של משה.

6 סיכום

פרשת 'שתוי היין' היא למעשה פירוט חובות הכוהנים שהוטלו עליהם לאחר מעשה העגל. החובות הוטלו עליהם במקביל להעברת עבודת ה' למשכן, ולכן נכללה הפרשה באירועי חנוכת המשכן.

פרשת 'שתוי היין' שולבה לפני ציווי משה לאהרון להמשיך בעבודתו כרגיל, מאחר שציווי זה מעורר את אהרון למלא תפקידו כמורה הוראה, ולהתווכח עם משה.

אהרון משלב בהוראתו הראשונה גם הנחיות המתבססות על הכלל של "הֲיִטֵב בְּעֵינֵי ה'". נראה שגם משה מסכים לכך, ולכן מסתיימת הפרשה בביטוי 'וישמע משה ויטב בעיניו'.

זהו עקרון על, החייב להנחות את מורי ההוראה לדורותיהם.

מכאן, שכך יש להתייחס גם לפרשת 'שתוי היין'. אין מדובר כאן באיסור מצומצם לשתות יין בעת השירות במשכן, אלא בכלל חובותיהם של הכוהנים, שכולן חייבות להתבצע מתוך פיכחון חושים מלא. שלוש מהחובות מוזכרות כאן:

• עבודת ה' במשכן חייבת להיעשות בערנות ובפיכחון, ואסורה על מי ששתה יין: "יֵין וְשִׁכָר אֶל תִּשֶׁת אֹתָהּ וּבִנְיָךְ אֶתָּךְ בְּבֹאֶכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד" (ט).

• על הכוהנים להנחות את העם כשמדובר בהבחנה הנדרשת שבין הקודש לחול ובין הטהור לטמא: "וְלֹהֲבַדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחַל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר" (י).

• על הכוהנים להורות לבני ישראל את חוקי הקב"ה המפורטים בתורת משה: "וְלֹהֲוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֲלֵיהֶם בְּיַד מֹשֶׁה" (יא).

4 בעקבות חטא העגל עברה העבודה אל המשכן ונמסרה לשבט לוי

חטא העגל גרם לשינוי בצורת עבודת ה' ולצמצומה. לאחר החטא מתרכזת העבודה במשכן בלבד, ובמקום הבכורות נבחרים הכוהנים והלויים בלבד, כמייצגי העם במשכן.⁴

מכאן שביום חנוכת המשכן יש להבהיר גם את תפקידי הכוהנים. דיבורו הישיר של הקב"ה אל אהרון אכן מפרט את שלושת התפקידים. ומאחר שיש למלא את כל התפקידים מתוך פיכחון חושים מלא, מקדים איסור שתיית היין את פירוט התפקידים.⁵

כך הוצגה להערכתנו תשובה ראויה לשאלה הכללית שנוסחה לעיל, על הקשר שבין פירוט תפקידי הכוהנים בפרשת 'שתוי היין' לחנוכת המשכן.

ננסה עתה להציג את תשובתנו גם לשאלה השנייה, בדבר פריצתה של הפרשה אל תוך דברי משה.

5 הוויכוח של אהרון עם משה הוא דוגמה לדרך הראויה בהוראת התורה

הציווי של משה להמשיך בעבודת היום לא התקיים בצורה מלאה על ידי אהרון ובניו. בעקבות כך קצף משה, והתפתח ויכוח בין אהרון למשה. משה קצף

⁶ גישה זו חורגת מגישתם של רוב הפרשנים הראשונים, שראו בוויכוח שבין אהרון למשה וויכוח על פרטי ההלכות של אותו יום. וכך סיכם הרמב"ן את פירושו לפסוק טז: "ומשא ומתן של הלכה היה".

⁷ כל אימת שמופיע בתורה הביטוי "טוב בעיני ה'", מייחסים לו חכמים פרשנות כוללת, המרחיבה את הציווי הספציפי של הקב"ה אל מעבר לפרטי המצוות הרגילות. לדוגמה, על הפסוק "שִׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת מִצְוֹת ה' אֶל-לֵהֵיכֶם וְעֲדֹתַי וְחֻקֵי אֲשֶׁר צִוָּךְ וְעֲשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטֹּב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יִיטֵב לְךָ וּבֵאתָ וּיְרִשֶׁת אֶת הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם" (דב' ו:יז-יח) דרש רבי עקיבא בספרי, שיש חשיבות לפעול בדרך שתחשב ישרה בעיני הזולת. וכך אמר שם: 'מהו הטוב ומהו הישר? רבי עקיבא אומר, הטוב בעיני שמים והישר בעיני אדם'.

לאחר ההתגלות בסנה (שמ' ד:כז). [2] מצוות שתוי היין שבפרשתנו. [3] עוד שלוש פניות, כולן בפרשת "קרח" (במ' יח). כל הפניות שם עוסקות בפירוט החובות והזכיות של הכוהנים והלויים.

⁴ כך מתאר זאת משה בנאומו האחרון (דב' י:ח): "בְּעֵת הַהוּא הִבְדִּיל ה' אֶת שִׁבְט הַלְוִי לְשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' לְעֹמֵד לְפָנֵי ה' לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרֶךְ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה".

⁵ על שורשי האיסור של שתיית היין כתב ספר החינוך בפרשתנו (מצוה קנב): "שורש המצווה ידוע. שאין ראוי להתעסק בדברים היקרים בתכלית היוקר כמו עניני המקדש ודברי התורה, רק בעת שיהיה האדם מיושב בדעתו ומכוון בכל מעשיו, אין להאריך בדברים פשוטים".

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת:

<http://www1.biu.ac.il/parasha2>

כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il

ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע בדוא"ל.

[הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן](#)

יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון
עורכת לשון: רחל הכהן שיף